

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан інженерно-педагогічного
факультету

Кільдеров Д.Е.

«   »   2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
нормативної навчальної дисципліни
УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

Освітнього ступеня **бакалавр**

галузі знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальності **015 Професійна освіта**

спеціалізації **Дизайн**

Туризм

Охорона праці

Документознавство

Сфера обслуговування

Готельно-ресторанна справа

Харчові технології

Комп'ютерні технології

Шифр за навчальним планом **ЗП03**

Київ 2021

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри етнології та краєзнавства 31 серпня 2021 р., протокол №1

Завідувач кафедри д.і.н., професор Чернега П.М.

Розробники програми: Чернега П.М. професор, доктор історичних наук

Телегуз А.В. доцент, кандидат історичних наук

Луцкай В.І. доцент, кандидат історичних наук

Рецензенти:

Салата Оксана Олексіївна – професор, завідувач кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук.

Шакурова Ольга Владиславівна – старша наукова співробітниця відділу української етнології Науково-дослідного інституту українознавства, кандидатка історичних наук.

Затверджено на засіданні кафедри

етнології та краєзнавства

(назва кафедри)

« 31 » 08 2021 року, протокол № 1

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

Чернега П.М.

(прізвище, ініціали)

I. Опис навчальної дисципліни
Шифр дисципліни ЗПО3

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Кількість кредитів - 3		Методи навчання: проблемно-пошуковий, пояснення, розповідь, індивідуальний супровід навчання (тьюторинг)
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки	Загальна кількість годин -90		
	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
Освітній рівень бакалавр	Лекції:		
	18	8	
	Семінарські (практичні) заняття:		
Нормативна	16	4	Форми поточного контролю: індивідуальні, групові тьюторіали, тестування.
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом - перший	Лабораторні заняття:		
	-	-	
Семестр - перший	Індивідуальна робота:		
	-	-	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 34 - самостійна робота: 56	56	78	Форма підсумкового контролю: екзамен
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС: 2/5		
Мова навчання	<i>українська</i>	<i>українська</i>	

Предмет вивчення навчальної дисципліни процеси, явища, історичні факти, закономірності і особливості розвитку України, української матеріальної та духовної культури від найдавніших часів до сьогодення.

Міждисциплінарні зв'язки арт-педагогіка, теорія культурно-освітньої дозвіллевої діяльності, культурологія дозвілля, етнологія, історія України, всесвітня історія. методика викладання фахових дисциплін, методологія і методи педагогічних досліджень, освітня інноватика, андрагогіка і герогогіка, зарубіжні освітні системи.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомити студентів з понятійним апаратом української культури, її головними методами дослідження, науковими концепціями, найбільш авторитетними гіпотезами, а також дати майбутнім педагогам-організаторам уявлення про основні періоди розвитку української культури, проблеми етногенезу та культурогенезу українського народу, аналіз історичної специфіки української національної культурної традиції.

Основними завданнями вивчення даної дисципліни є вивчення здобутків української матеріальної та духовної культури від її витоків до сьогодення, можливостей запозичення культурних цінностей інших народів, порівняльного аналізу ролі і місця вітчизняної культури у контексті світових та європейських культуротворчих процесів; реалізація в навчально-виховному процесі завдань виховання національної свідомості, громадянських якостей української молоді, становлення професійного мислення; розвиток умінь проектувати, розробляти й упроваджувати інноваційні форми, методи, засоби організації освітнього процесу, інтегрувати їх із традиційними, розробляти науково-методичне забезпечення освітнього процесу на основі єдності освіти, культури і науки,

компетентнісного підходу, студентоцентрованості й контекстності (практичної спрямованості) навчання; формувати вміння конструювати та розвивати педагогічно доцільні партнерські морально-естетичні суб'єкт-суб'єктні відносини.

II. Основні програмні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
		ІК. Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері української культури та етнології.
1.	ПРН4. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань української культури до фахівців і нефхівців, зокрема до осіб, які навчаються.	СК4. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.
2.	ПРН6. Відшукувати необхідну інформацію у науковій літературі, базах даних, інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію.	ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, національні цінності й досягнення суспільства на основі розуміння закономірностей розвитку культурно-освітньої галузі, педагогіки дозвілля, їхнього місця в загальній системі гуманітарного знання. СК2. Здатність до самоосвіти, самовдосконалення та саморефлексії для успішної професіоналізації у культурознавчій та педагогічній сферах.
3.	ПРН8. Організувати ефективну роботу колективу, спрямовану на досягнення визначених цілей з урахуванням культурологічних, україноцентричних та етичних аспектів.	ЗК7. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.
4.	ПРН 12. Здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.	ЗК1. Здатність усвідомлювати проблемне поле української культури. ЗК3. Здатність використовувати управлінські технології, адекватні цілям соціально-культурної діяльності. СК9. Усвідомлювати принципи професійної та академічної етики і необхідність їх дотримання.

III. Тематичний план освітнього компоненту

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредитів ЄКТС 90 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
1.	Теорія та становлення культури українського народу в найдавніші часи.	4	2	2	-	6	2	1	1	-	8
2.	Культура та дозвілля Київської Русі IX–XIII ст.	4	2	2	-	6	2	1	1	-	8
3.	Українська мова та література в другій половині XIII – першої половині XVII ст.	4	2	2		6	2	1	1	-	8
4.	Розвиток освіти і науки в Україні в XVI – XVIII ст.	4	2	2		6	2	1	1		8
5.	Розвиток музичного й театрального мистецтва, живопису та архітектури в XIV – першій половині XVII ст. культура українського бароко	4	2	2		6	1	1			8
6.	Релігійне життя українського народу в XIV – XX ст.	4	2	2		6	1	1			8
7.	Розвиток освіти, науки, дозвілля, літератури та мистецтва в Україні XIX ст.	4	2	2		6	1	1			8
8.	Культура українського народу в період національно-культурного відродження на початку XX ст. та національно-визвольних змагань (1900–1921 рр.).	4	2	2		6	1	1			8
9.	Українська культура та дозвілля радянської доби та пострадянського періоду.	2	2			8					14

IV. Зміст навчальної дисципліни

Тиж./ год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тиж. 1 4 акад. год.	<p>Модуль I. Українська культура як наука і навчальна дисципліна.</p> <p>Тема 1. Теорія та становлення культури українського народу в найдавніші часи.</p> <p>Зміст теми. Поняття «культура» та її функціональна роль у суспільстві. Закономірності розвитку культурного процесу та історичні типи культур. Джерельна і наукова база вивчення української культури. Матеріальна і духовна культура первісних суспільств на території України. Культура населення переддержавних утворень на українських землях (I тис. до н.е.).</p>	Лекція, семінарське заняття	Лекція-візуалізація, 2 год. Семінарське заняття - груповий тьюторіал. Підготовка і проведення за технологією «Мозковий штурм», 2 год.	11	
Тиж. 2 4 акад. год.	<p>Тема 2. Культура та дозвілля Київської Русі IX–XIII ст.</p> <p>Зміст теми. Самобутність культури українських племен на терені України: фольклор, звичаї та обряди, язичеські вірування, міфологія, матеріальна культура. Виникнення писемності, розвиток освіти і наукових знань. Запровадження та поширення християнства та його роль в розвитку культури. Література Київської Русі: переклади і літописи – «Остромирове Євангеліє», «Слова про закон і благодать» Іларіона, «Повчання дітям Володимира Мономаха», «Повість временних літ» Нестора, «Слово о полку Ігоревім», «Руська правда». Архітектура, живопис, прикладне мистецтво.</p>	Лекція, семінарське заняття	Бінарна лекція, 2 год. Семінарське заняття - груповий тьюторіал. Підготовка і проведення за технологією «наукова конференція», 2 год.	7	

<p>Тиж. 3 4 акад. год.</p>	<p>Тема 3. 1.3 Українська мова та література в другій половині XIII – першої половини XVII ст. Зміст теми. Етапи виникнення української мови. Літописання: Галицько-Волинський літопис, Короткий Київський літопис, Літописи Великого князівства Литовського, Густинський літопис, Густинський монастирський літопис, Київський літопис. Історико-мемуарна проза В. Загоровського, С. Оріховського та ін. Свіська та релігійна література. Полемічна література: творчість І. Вишенського, І. Борецького, М. Смотрицького, 3. Копистенського, К. Транквіліона-Ставровецького, Х. Філарета, невідомого автора «Перестороги». Історична література про походження термінів «Русь», «руський», «Росія», «російський», «Україна», «Мала», «Велика» та «Біла» Русь.</p>	<p>Лекція, семінарське заняття</p>	<p>Лекція-візуалізація, 2 год. Семінарське заняття - груповий тьюторіал. Підготовка і проведення за технологією «Мозковий штурм», 2 год.</p>	<p>7</p>	
<p>Тиж. 4 4 акад. год.</p>	<p>Тема 4. Розвиток освіти і науки в Україні в XVI – XVIII ст. Зміст теми. Початкова освіта: а) роль православної церкви в розвитку початкової освіти; б) структура освіти, шкільні статути; в) стан освіти на Запорізькій Січі; г) перші шкільні підручники. Розвиток середньої та вищої освіти, характеристика структури навчально-виховного процесу, учбової бази: а) характеристика структур середньої та вищої освіти; б) роль братств у поширенні освіти; в) культурно-освітні центри в Україні: Острозький, Миляновицький, Львівський, Київський; г) вплив європейської школи на розвиток освіти в Україні. Внесок української інтелігенції в розвиток освіти: діяльність К. Острозького, А. Курбського, П. Могили, Г. та М.</p>	<p>Лекція, семінарське заняття</p>	<p>Лекція-візуалізація, 2 год. Семінарське заняття - груповий тьюторіал. Підготовка і проведення за технологією : «науковий диспут», 2 год.</p>	<p>7</p>	

	Смотрицьких, П. Беринди та інших. Розвиток науки в Україні: а) гуманітарні наукові знання; б) досягнення в математичних, природничих, технічних наук і медицини; в) книгодрукування. Вплив реформ Російського царизму 1764, 1773 – 1776, 1782 - 1786 років на розвиток освіти та науки.				
Тиж. 5 4 акад. год.	Тема 5. Розвиток музичного й театрального мистецтва, живопису та архітектури в XIV – першій половині XVII ст. культура українського бароко. Зміст теми. Музичне й театральне мистецтво XIV – першої половини XVII ст.: пісенний і танцювальний жанри; музика, театр. Музика і театр українського бароко. Архітектура: культові споруди, оборонні споруди, розвиток світської архітектури. Українське бароко в архітектурі. Живопис і прикладне мистецтво. Барокові риси образотворчого мистецтва. Еволюція в розвитку літературної творчості: проза і віршова література, шкільна драма та інтермедії. Значення творчості Г.Сковороди і І.Котляревського для української літератури і мови.	Лекція, семінарське заняття	Лекція-візуалізація, 2 год. Семінарське заняття - груповий тьюторіал. Підготовка і проведення за інтегрованою технологією «Ситуативне моделювання». Індивідуальні тьюторіали, 2 год.	7	
Тиж. 6 4 акад. год.	Тема 6. Релігійне життя українського народу в XIV – XX ст. Зміст теми. Становище православної церкви в період литовського та польського панування: а) посилення тиску католицизму на православ'я після Кревської (1385 р.) та Городельської (1413 р.) уній; б) наслідки для православної церкви Московського собору 1458 року. Українська церква впродовж XVI-XVII ст.: розкол, посилення діяльності католицької церкви на	Лекція, семінарське заняття	Лекція-візуалізація, 2 год. Підготовка і проведення за технологією «Мозковий штурм», 2 год.	7	

	українських землях, Берестейська унія 1596 р. Перехід Київської митрополії під канонічну залежність Московському патріархату. Омосковлення української православної церкви.				
Тиж. 7 4 акад. год.	Тема 7. Розвиток освіти, науки, дозвілля, літератури та мистецтва в Україні XIX ст. Зміст теми. Стан освіти в Україні та внесок української інтелігенції в її розвиток. Становище української мови. Розвиток української науки у гуманітарних і природничих галузях. Діяльність наукових товариств. Розвиток української літератури у XIX ст. та її вплив на національну свідомість народу. Характерні особливості розвитку українського мистецтва: а) становлення нового професійного театру; б) розвиток музичної української культури; в) українське образотворче мистецтво в пошуках нових стилів. Творчість художників-передвижників.	Лекція, семінарське заняття	Лекція-візуалізація, 2 год. Семінарське заняття - груповий тьюторіал. Підготовка і проведення за технологією «Мозковий штурм», 2 год.	7	
Тиж. 8 4 акад. год.	Тема 8. Культура українського народу в період національно-культурного відродження на початку XX ст. та національно-визвольних змагань (1900–1921 рр.). Зміст теми. Розвиток суспільно-політичної думки та її вплив на формування національної і політичної свідомості українського народу. (Д.Донцов, М. Міхновський, Л. Бачинський, В.Липинський). Періодичні видання і книгодрукування. Розвиток освіти та наукових знань на початку XX ст. Відродження та розвиток національної освіти і науки: діяльність М. Василенка, С. Русової, І. Стешенка, Д. Багалія, В. Вернадського, М.	Лекція, семінарське заняття індивідуальні тьюторські програми.	Лекція-візуалізація, 2 год. Семінарське заняття - груповий тьюторіал. Підготовка і проведення за технологією «Мозковий штурм», 2 год.	7	

	Грушевського, С. Єфремова, І. Огієнка, М. Туган-Барановського, А. Кримського. Основні напрями розвитку української літератури. Театр, музика, образотворче мистецтво і архітектура, кіномистецтво. Право і релігійне життя.				
Тиж. 8 2 акад. год.	Тема 9. Українська культура та система дозвілля радянської доби та пострадянського періоду. Зміст теми. Освіта і наука в Українській РСР. Мовна політика радянської влади. Українська література й образотворче мистецтво радянської доби. Основні тенденції музичного, театального життя та кінематографа. Українська культура доби незалежності. Внесок української діаспори в розвиток української і світової культури.	Лекція	Лекція-візуалізація, 2 год.		

4.2. Плани семінарських, практичних, лабораторних занять

Змістовий модуль 1.

Українська культура як наука і навчальна дисципліна

Складається з 9 тем:

Тема 1.1 Теорія та становлення культури українського народу в найдавніші часи.

1. Поняття «культура» та її функціональна роль у суспільстві.
2. Закономірності розвитку культурного процесу та історичні типи культур.
3. Джерельна і наукова база вивчення української культури.
4. Матеріальна і духовна культура первісних суспільств на території України.
5. Культура населення переддержавних утворень на українських землях (І тис. до н.е.).

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Бабій Л. Діалектика розвитку історичних типів культур. – Львів, 1991.
2. Баран В. Д. Черняхівська культура. — К., 1981.
3. Брайчевський М. Конспект історії України. // «Старожитності» – 1991, №5 – 6.

4. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. – К., 1992.
5. Винокур І. С. Історія та культура черняхівських племен Дністро-Дніпровського межиріччя II – V ст. н. е. – К., 1972.
6. Голіченко Т. Слов'янська міфологія та антична культура. – К., 1994.
7. Грушевський М. С. Історія України-Руси. – Т.1. – К., 1990.
8. Даниленко В. М. Космогонія первісного суспільства. – К., 1978.
9. Даниленко В. Н. Энеолит Украины. – К., 1974.
10. Дмитренко М. та ін. Українські символи. – К., 1994.
11. Енциклопедія трипільської цивілізації. – К., Т.1; Т.2. - 2004.
12. Заєць І. Витоки духовної культури українського народу. – К.: 2006.
13. Залізняк Л. Найдавніше минуле України. – К., 1997.
14. Залізняк Л. Стародавня історія України. – К., 2012.
15. Знойко О. Л. Міфи Київської землі та події стародавні. – К., 1989.
16. Історія української культури. – К., 2000. - Т. 1.
17. Історія української культури: Курс лекцій (під ред. С.О.Костилюєвої). – К., 2010.
18. Культурологія. Навчальний посібник. – К., 2005.
19. Герчанівська П.Е. Культурологія: Навч. посіб. для дистанційного навчання / За ред. В.І. Панченко. 2-ге вид. К., 2006.
20. Лосєв І.В. Історія та теорія світової культури: європейський контекст. // Навч. посіб. – К., 1995.
21. Марченко М. І. Історія української культури з найдавніших часів до середини ХУП ст. – К., 1966.
22. Петриченко М. Земля священного вуза. / 3 історії відкриття стародавнього Трипілля. // Вечірній Київ, 1993, 30 листопада
23. Рыбаков Б.А. Язичество древних славян. – М., 1981.
24. Соколов Э. Понятие, сущность и основные функции культуры. // Уч. пособ. – Л., 1989.
25. Суслопаров М. Розшифрування найдавнішої писемності з берегів Дніпра. – К., 1986, №9.
26. Українська культура. Лекції за редакцією Д. Антоновича. – К., 1993.
27. Українська національна культура: минуле, сучасне, майбутнє. // Слово і час – 1991. – №2.
28. Феномен української культури: методологічні засади осмислення / відп. ред. В. Шинкарук, Є. Бистрицький. – К., 1996.
29. Чемерис П. Трипільська культура. // За вільну Україну, 1993, 25 грудня.
- Чмихов О. М., Черняков І.Т. Хронологія археологічних пам'яток епохи міді – бронзи на території України. – К., 1988.

Тема 1.2 Культура та дозвілля Київської Русі IX–XIII ст.

1. Самобутність культури українських племен на терені України: фольклор, звичаї та обряди, язичеські вірування, міфологія, матеріальна культура.
2. Виникнення писемності, розвиток освіти і наукових знань.

3. Запровадження та поширення християнства та його роль в розвитку культури.
4. Література Київської Русі: переклади і літописи – «Остромирове Євангеліє», «Слова про закон і благодать» Іларіона, «Повчання дітям Володимира Мономаха», «Повість временних літ» Нестора, «Слово о полку Ігоревім», «Руська правда».
5. Архітектура, живопис, прикладне мистецтво.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Асєєв Ю. С. Архітектура Київської Русі. – К., 1969.
2. Браїчевський М. Ю. Походження слов'янської писемності – К., 2002.
3. Браїчевський М. Ю. Утвердження християнства на Русі. - К., 1988.
4. Велесова книга. Перевод и комментарии А. И .Асова. Изд. 2-ое испр. – М., 1995.
5. Висоцкий С. А. Средневековые надписи Софии Киевской (X-XVII в.) – К., 1976.
6. Грушевський М. Історія української літератури. – К., 1993. Т. 1-2.
7. Ісаєвич Я. Д. Культура Галицько-Волинської Русі // Вопросы истории. – 1973. - №1.
8. Історія української культури. – К. 2000. Т. 1-2.
9. Історія християнської церкви на Україні. Релігієзнавчий довідковий нарис. – К., 1992.
10. Києво-Печерський «Патерик». – К., 1991.
11. Котляр М. Ф. Галицько-Волинський літопис XIII ст. – К., 1993.
12. Крип'якевич І. Історія української культури. – Львів, 1939.
13. Культура і побут населення України: навч. посібник / Наулко В., Артюх І., Горленко О. та ін. – К., 1993.
14. Літопис Руський. – К., 1989.
15. Логвин Г. Н. Украинское искусство X- XII века. – М., 1963.
16. Логвин Г. Н. Софія Київська. – К., 1971.
17. Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до православ'я. – К., 1996.
18. Нариси історії архітектури Української РСР (дожовтневий період) – К., 1957.
19. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова. – К., 1993.
20. Рыбаков Б. А. История культуры древней Руси. – М., 1963.
21. Толочко П. П. Київська Русь. – К., 1996.
22. Толочко П. П. Літописи Київської Русі. – К., 1994.
23. Українська культура. Лекції за ред. Д. Антоновича. – К., 1993.
24. Українські народні думи. – М., 1972.
25. Українці: історико-етнографічна монографія: у 2 кн./ ред. А. Пономарьов. – Опішне, 1999.
26. Франко І. Найстаріші пам'ятки південноруського письменства // Збір. творів у 50 т. – К., 1983. – Т. 40.

Тема 1.3 Українська мова та література в другій половині XIII – першій половині XVII ст.

1. Етапи виникнення української мови.
2. Літописання: Галицько-Волинський літопис, Короткий Київський літопис, Літописи Великого князівства Литовського, Густинський літопис, Густинський монастирський літопис, Київський літопис.
3. Історико-мемуарна проза В. Загоровського, С. Оріховського та ін
4. Світська та релігійна література.
5. Полемічна література: творчість І. Вишенського, І. Борецького, М. Смотрицького, З. Копистенського, К. Транквіліона-Ставровецького, Х. Філарета, невідомого автора «Перестороги».
6. Історична література про походження термінів «Русь», «руський», «Росія», «російський», «Україна», «Мала», «Велика» та «Біла» Русь.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Борисенко В.Й. Історія культури України XVII ст. – К., 2014. – 69 с.
2. Борисенко В.Й. Нариси історії України. – К., 1993.
3. Грушевський М. Історія української літератури. – К., 1995. – Т. 5.
4. Давня українська література: Хрестоматія. - К., 1991.
5. Давня українська література: Хрестоматія. — К., 1991.
6. Духовний розквіт українського народу. У трьох томах. - К., 1972. - Т.1.
7. Європейське відродження та українська література XIV – XVII ст. – К., 1993.
8. Історія української культури. - К., 2000. - Т.2.; 2003. - Т.3.
9. Історія української літератури. У 8 т. - К., 1967. - Т. 1.
10. Марченко М. І. Історія української культури. – К., 1961.
11. Матеріали до вивчення історії української культури. В 5 т. – К., 1959. – Т. 1.
12. Мова як чинник української ментальності: зб. наук. статей. - Львів, 2013.
13. Німчук В. В. Походження й розвиток мови української народності // Українська народність: нариси соціально-економічної й етнополітичної історії. – К., 1990.
14. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. – К., 1918.
15. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова. – К., 1993.
16. Слово многоцінне. Хрестоматія української літератури, створеної різними мовами в епоху Ренесансу (друга половина XV – XVI ст.) та в епоху Бароко (кінець XVI – XVIII ст.). У 4-х кн. – К., 2006.
17. Тищенко К. М. Етномовна історія Прадавньої України. – К., 2008.
18. Українська культура. Лекції за ред. Д. Антоновича. – К., 1993.
19. Шахматов О. О., Кримський А. Ю. Нариси з історії української мови та хрестоматія з пам'яток письменської староукраїнщини XI-XVIII ст. – К., 1922.
20. Шевельов Ю. Дві статті про постання української мови. – К., 1994.

Тема 1.4 Розвиток освіти і науки в Україні в XVI – XVIII ст.

1. Початкова освіта:
  - а) роль православної церкви в розвитку початкової освіти;
  - б) структура освіти, шкільні статути;
  - в) стан освіти на Запорізькій Січі;
  - г) перші шкільні підручники.
2. Розвиток середньої та вищої освіти, характеристика структури навчально-виховного процесу, учбової бази;
  - а) характеристика структур середньої та вищої освіти;
  - б) роль братств у поширенні освіти;
  - в) культурно-освітні центри в Україні: Острозький, Миляновицький, Львівський, Київський;
  - г) вплив європейської школи на розвиток освіти в Україні.
3. Внесок української інтелігенції в розвиток освіти: діяльність К. Острозького, А. Курбського, П. Могили, Г. та М. Смотрицьких, П. Беринди та інших.
4. Розвиток науки в Україні:
  - а) гуманітарні наукові знання;
  - б) досягнення в математичних, природничих, технічних наук і медицини.
  - в) книгодрукування.
5. Вплив реформ Російського царизму 1764, 1773 – 1776, 1782 - 1786 років на розвиток освіти та науки.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Багалій Д. І. Історія Слобідської України. – К., 1990.
2. Біляшівський Б. Парафіяльні школи Гетьманщини у XVIII ст. за матеріалами полкових ревізій. // Український археологічний щорічник. – Київ – Нью-Йорк, 2002. – Вип. 7.
3. Борисенко В. Й. Історія культури України XVII ст. – К., 2014. – 69 с.
4. Гавриленко В.О. До питання про стан освіти на Запорізькій Січі. // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку. / Матеріали республіканських історичних читань. / – К., 1991.
5. Грушевський М. Історія України-Руси: В 11 т. – К., 1991, Т. VI.
6. Захара И. С. Борьба идей философской мысли на Украине на рубеже XVII-XVIII вв. / Стефан Яворський /. – К., 1986.
7. Ісаєвич Я. Д. Джерела з історії української культури доби феодалізму (XVI-XVIII ст.) – К., 1972.
8. Ісаєвич Я. О. Братства та їх роль в розвитку української культури XVI – XVIII ст. – К., 1966.
9. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – Львів, 2002.
10. Історія української культури: у 5 т. 9 кн. – К., 2003. Т. 3.
11. Історія української філософії. Навч. посібник. – К., 2008.
12. Книга і друкарство в Україні. – К., 1965.
13. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.

14. Марченко М. І. Історія української культури з найдавніших часів до середини XVII ст. – К., 1961.
15. Мединський М. Є. Братські школи на Україні та Білорусії в XVI-XVII ст. – К., 1958.
16. Микитась В. Давньоукраїнські студенти і професори. – К., 1994.
17. Мицько І. З. Матеріали до історії Острозької академії (1576-1636). – К., 1990.
18. Нічик В. М. Києво-Могилянська академія і духовна культура східних та південних слов'ян. – К., 1993.
19. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. – К., 1992.
20. Пилипчук О. Я. Історія науки та освіти в Україні (найдавніші часи – перша третина XX століття). – К., 1998.
21. Попович М. Нарис історії культури України. – К., 2001.
22. Січинський В. Чужинці про Україну. – Прага, 1942.
23. Українська культура. Лекції за редакцією Антоновича. – К., 1993.
24. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія: суспільно-політичні й ідеологічні передумови виникнення вищої освіти в Україні. – К., 1991.
25. Чижевський Д. Історія української культури. – Тернопіль, 1994.
26. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків. – К., 1990, Т.1.

Тема 1.5 Розвиток музичного й театрального мистецтва, живопису та архітектури в XIV – першій половині XVII ст. культура українського бароко.

1. Музичне й театральне мистецтво XIV - першої половини XVII ст.: пісенний і танцювальний жанри; музика, театр. Музика і театр українського бароко.
2. Архітектура: культові споруди, оборонні споруди, розвиток світської архітектури. Українське бароко в архітектурі.
3. Живопис і прикладне мистецтво. Барокові риси образотворчого мистецтва.
4. Еволюція в розвитку літературної творчості: проза і віршова література, шкільна драма та інтермедії.
5. Значення творчості Г.Сковороди і І.Котляревського для української літератури і мови.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Александрович В. С. Перемишльське середовище українських малярів у XVII ст. // Україна в Центрально-Східній Європі (з найдавніших часів до XVIII ст.). – К., 2002. – Вип. 2.
2. Білецький П. Український портретний живопис XVII-XVIII ст. - К., 1969.
3. Борисенко В.Й. Історія культури України XVII ст. – К., 2014. – 69 с.
4. Волошин І.О. Джерела народного театру на Україні. - К., 1960.
5. Духовний розвиток українського народу: У 3-х томах. - К.,1972.
6. Жолтовський П. М. Український живопис XVII - XVIII ст. – К., 1978.

7. Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні ХІУ-ХУІІІ ст. - К., 1973.
8. Історія декоративного мистецтва України: у 5 томах / гол. ред. Г. Скрипник. – К., 2011. – Т. 1- 3.
9. Історія українського мистецтва: У 6-ти томах. - К., 1972, Т.1-2.
10. Історія української культури у 5 т., 9 кн. – К., 2001. – Т. 2 – 3.
11. Історія української музики: у 6 томах /голов. ред. Г. Скрипник. – К., 2010. – Т. 2 – 4.
12. Кисіль О.Г. Український театр. - К., 1968.
13. Корній Л. Історія української музики. – К.іїв –Харків - Нью – Йорк., 1996. – Ч. 1.; 1998 – Ч. 2.
14. Логвин Г.Н., Міляєва Л.С., Свенціцька В.І. Український середньовічний живопис. - К.,1976.
15. Макаров А. Світло українського бароко. - К.,1994.
16. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
17. Муха А. Композитори України та української діаспори. – К., 2004.
18. Нариси з історії архітектури Української РСР (дожовтневий період) – К.,1967.
19. Нариси історії українського мистецтва / За ред. В. Г. Заболотного. – К., 1996.
20. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. – К., 1992.
21. Українська культура. Лекції за ред. Д. Антоновича. – К., 1993.
22. Українське бароко та європейський контекст. – К., 1991.
23. Українські інтермедії ХVІІ-ХVІІІ ст. Пам'ятки давньої української літератури. – К., 1960.
24. Уманцев Ф. С. Мистецтво давньої України. Історичний нарис. – К., 2002.
25. Франко І. Русько-український театр. Южноруський театр ХVІ-ХVІІІ ст. Твори в 20-ти томах. Т.16. – К.,1955.
26. Художня і традиційно-побутова культура народу. - К.,1983.
27. Чижевський Д. Історія української культури. – Тернопіль, 1994.
28. Чижевський Д. Історія української літератури. Від початків до доби реалізму. – Тернопіль, 1994.

Тема 1.6 Релігійне життя українського народу в ХІV – ХХ ст.

1. Становище православної церкви в період литовського та польського панування:
  - а) посилення тиску католицизму на православ'я після Кревської (1385 р.) та Городельської (1413 р.) уній;
  - б) наслідки для православної церкви Московського собору 1458 року.
2. Українська церква впродовж ХVІ-ХVІІІ ст.: розкол, посилення діяльності католицької церкви на українських землях, Берестейська унія 1596 р.
3. Перехід Київської митрополії під канонічну залежність Московському патріархату. Омосковлення української православної церкви.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Борисенко В.Й. Нариси історії України. - К.,1993.
2. Борисенко В. Й., Візер С. О. Державотворчі та національно-духовні процеси в Україні першої половини XVII ст.: навч. посіб. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 154 с.
3. Воронін О. Автокефалія української православної церкви. Церковна автокефалія у вселенській православній церкві // Літературна Україна. - 1991. - № 1.
4. Голубенко П. Україна і Росія в світі культурних взаємин // Українське слово. - 1987.
5. Грушевський М., Левицький О. Розвідки про церковні відносини на Україні-Руси в XVI –XVII ст. – Львів, 1990.
6. Дмитрук К. Д. Униатские крестоносцы вчера и сегодня. - К., 1987.
7. Дядиченко В. А. Нариси суспільно-політичного устрою Лівобережної України кінця XVII - поч. XVIII ст. - К., 1988.
8. Жуковський А. Петро Могила й питання єдності церков. – К., 1997.
9. Історія релігії в Україні: у 10 томах. – Т. 2. – Українське православ'я. – К., 1997.
10. Огієнко І. О. Українська церква. - К., 1993.
11. Сергійчук В. Козацтво і Унія. // Українське слово. - 1993, 19 лютого.
12. Українська культура. Лекції за ред. Д. Антоновича. - К.,1993.
13. Ульяновський В. І. Історія церкви та релігійної думки в Україні. Навч. посібник: У 3-х кн. - Кн. 1 – 2. – К., 1994.

Тема 1.7 Розвиток освіти, науки, дозвілля, літератури та мистецтва в Україні XIX ст.

1. Стан освіти в Україні та внесок української інтелігенції в її розвиток. Становище української мови.
2. Розвиток української науки у гуманітарних і природничих галузях. Діяльність наукових товариств.
3. Розвиток української літератури у XIX ст. та її вплив на національну свідомість народу.
4. Характерні особливості розвитку українського мистецтва:
  - а) становлення нового професійного театру;
  - б) розвиток музичної української культури;
  - в) українське образотворче мистецтво в пошуках нових стилів. Творчість художників-передвижників.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Білецький П. Апостол України: Життя і творчість Тараса Шевченка. – К., 1998.
2. Борисенко В.Й. Боротьба демократичних сил за народну освіту в Україні 60-90-х рр. XIX ст. // Монографія. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. – 161 с.
3. Воронцов Д. С. В. Ю. Чаговец – засновник сучасної електрофізики. – К., 1957.

4. Голубенко П. Україна і Росія у світлі культурних взаємин. - К., 1993.
5. Єфремов С. Історія українського письменства. – К., 1995.
6. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: Франківський період. – К., 1993.
7. Загайкевич М. Михайло Вербицький: Сторінки життя і творчості. – Львів,
8. Заставний Ф. Іван Пулюй – великий патріот України. Малознані сторінки творчості. - Львів, 1996. – 80 с.
9. Зіль А. Народознавець Павло Чубинський і його доба. – К., 2009.
10. Історія українського мистецтва у 5 т. / голов. ред. Г. Скрипник. – К., 2007.
11. Історія української архітектури // За ред. В. І. Тимофієнка. – К., 2003.
12. Історія української культури: у 5 т., 9 кн. – Т. 4. – Кн. 1. – К., 2008; Т. 4. – Кн. 2.
13. Історія української літератури ХІХ століття: У 3 кн. – К., 1995-1997.
14. Історія української музики. – К., 1989. Т. I-II.
15. Мірчук І. Історія української культури. – Мюнхен, Львів, 1994.
16. Німенко А. В. Українська скульптура другої половини ХІХ - початку ХХ ст. - К., 1963.
17. Онопрієнко В. І. Історія української науки ХІХ – ХХ століть: Навч. посібник. – К., 1998.
18. Попович М. Нарис історії культури України. – К., 2001.
19. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні: Нариси. – К., 1991.
20. Семчишин М. Тисяча років української культури. Історичний огляд культурного процесу. – К., 1993.
21. Українська культура. Лекції за ред. Д. Антоновича. – К., 1993.
22. Українські письменники ХІХ-ХХ століть. – Навчальний посібник. – К., 2002.
23. Федів Ю. О., Мозгова Н. Г. Історія української філософії: Навч. посібник. – К., 2000.
24. Шиманська І. Леся Українка про освіту та виховання. – К., 1973.
25. Ясієвич В. Є., Дехтяр С. Б., Сухоруков С. А. Видатні вчені інженери-будівники України. – К., 1991.

Тема 1.8 Культура українського народу в період національно-культурного відродження на початку ХХ ст. та національно-визвольних змагань (1900–1921 рр.).

1. Розвиток суспільно-політичної думки та її вплив на формування національної і політичної свідомості українського народу. (Д. Донцов, М. Міхновський, Ю. Бачинський, В. Липинський).
2. Періодичні видання і книгодрукування.
3. Розвиток освіти та наукових знань на початку ХХ ст. Відродження та розвиток національної освіти і науки: діяльність М. Василенка, С. Русової, І. Стешенка, Д. Багалія, В. Вернадського, М. Грушевського, С. Єфремова, І. Огієнка, М. Туган-Барановського, А. Кримського.

4. Основні напрями розвитку української літератури.
5. Театр, музика, образотворче мистецтво і архітектура, кіномистецтво.
6. Право і релігійне життя.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Антонович Д. Триста років українського театру: 1619 – 1919. – К., 2003.
2. Бобошко Ю. М. Режисер Лесь Курбас. – К., 1987.
3. Бойко О. Українська інтелігенція у 1917 р.// Україна ХХ ст. Культура, ідеологія, політика. – К., 1993.
4. Боньковська О. Львівський театр товариства «Українська бесіда» 1915 – 1924 рр. – Львів, 2003.
5. Борисенко В. Й. Нариси історії України. – К., 1993.
6. Васькович Г. Шкільництво в Україні: 1905 – 1920 рр.. – К., 1926.
7. Голубенко П. Україна і Росія у світлі культури.їх взаємин. - К.,1993.
8. Горелов М. Перший український державник (Про М. Міхновського). - Рада, 1992 № 13, 14, 15, 16, 17.
9. Горелов М. Предтеча незалежної України (Про В. Липинського). – Рада, 21 серпня, 4,11 вересня 1992.
10. Горелов М. Дмитро Донцов. Штрихи до політичного портрету. -Рада, 1992, 22, 29 травня; 5-12червня.
11. Госейко Л. Історія українського кінематографа. – К., 2005.
12. Енциклопедія українознавства: Загальна частина: У 3 т. – К., 1994-1995.
13. Єфремов С. Історія українського письменства. – К., 1995.
14. Животко А. Історія української преси. – К., 1999.
15. Історія українського мистецтва у 5 т. / голов. ред. Г. Скрипник. – К., 2007.
16. Історія української архітектури // За ред. В. І. Тимофієнка. – К., 2003.
17. Історія української дожовтневої музики. – К., 1969.
18. Історія української культури: у 5 т., 9 кн. – К., 2011. – Т. 5. – Кн. 1; Кн. 2.
19. Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. – Кн. 1 – К., 1993.
20. Кагарлицький М. Ф. Наодинці з совістю: Образи діячів української культури. – К., 1988.
21. Корнієнко І. С. Українське радянське кіномистецтво, 1917-1929. – К., 1959.
22. Миславский В. Кино в Украине. 1896-1921: Факты. Имена. – Харьков, 2005.
23. Мудрак М. Український авангард // Український модернізм. 1910 – 1930 (Альбом). – Хмельницький, 2006.
24. Полонська-Василенко Н. Д. Українська Академія наук: Нарис історії. – К., 1993.
25. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 т. – К., 1993. – Т. 1 – 2.
26. Розовик Д. Ф. Українське культурне відродження в роки національно-демократичної революції (1917-1920). – К., 2002.
27. Розстріляне відродження: Антологія. 1917-1933: Поезія – проза – драма – есей / Упоряд. і передмова Ю. Левріненко / - 2-ге вид. – К., 2003.

28. Рубльов О. С. Західноукраїнська інтелігенція у загальнонаціональних політичних та культурних процесах (1914 – 1939). – К., 2004.
29. Сірополко С. Історія освіти в Україні. – К., 2001.
30. Слабошпицький М. Ф. Українські меценати. Нариси з історії української культури. – К., 2001.
31. Театр. Збірка статей про історію і типи українського театру. // Енциклопедія українознавства. Загальна частина. – К., 1993, 1995. Кн.1-3.
32. Тисяча років української суспільно-політичної думки: У 9 т. – К., 2001. – Т 6.
33. Українське мистецтво та архітектура кінця ХІХ – початку ХХ ст. / П. О. Білецький, Д. О. Горбачов, Е. О. Димшиць та ін. – К., 2000
34. Шаборюк А. А. Український живопис останньої третини ХІХ – початку ХХ століття. – К., Одеса, 1990.
35. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900-1941): // Стан і статус. – Чернівці, 1998.

4.3. Організація самотійної роботи студентів

1. Скласти хронологічну таблицю з історії Української культури.
2. Підготувати виступ «Культура і цивілізація».
3. Науково-творча робота студентів на одну із тем:
  - Культура Київської Русі в джерелах;
  - Культура Київської Русі крізь призму взаємовідносин Схід – Захід (кочовий світ, Візантія, Європа, Близький Схід);
  - Європейські прояви культури Київської Русі;
  - Культура античних міст-держав Північного Причорномор'я;
  - Політичні, соціально-економічні та культурні особливості ГалицькоВолинського князівства (ХІІ – початок ХІV ст.);
  - Вплив родини Острозьких (Вишневецьких, Корецьких, Четвертинських та інших) на суспільно-політичне, національно-духовне життя України ХІV – першої половини ХVІ ст.;
  - Література Галицько-Волинського князівства;
  - Особливості запровадження Магдебурського права в українських містах ХІV – першої половини ХVІ ст.
  - Люди корпорації: особливості цехової організації в українських містах ХV – першої половини ХVІ ст.
  - Архітектура та образотворче мистецтво Галицько-Волинського князівства;
  - Еволюція ідеї церковної унії в Україні ХV – першої половини ХVІ ст.
4. Підготувати картки по феноменам козацької культури.
5. Підготувати презентації на теми:
  - Постать Петра Могили у релігійному та культурному житті України;
  - Києво-Могилянська академія та її місце в історії української культури;
  - Григорій Сковорода – геній українського бароко;
  - Билинні герої Київської Русі;

- Найвидатніша особистість сучасної України.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Історія України: нац. підручник/ за ред. В.Качкана – К.: ВСВ «Медицина», 2014.
2. Історія Української культури: нац. підручник / за ред.. В.Качкана та ін.. – К: ВСВ «Медицина» . 2014.
3. Історія України: Навчальний посібник / Панібудьласка В.Ф., Деревінський В.Ф., Тороп А.В. та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 140 с.
4. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / За ред. В.М. Литвина. – К.: Знання, 2006. – 607 с.
5. Історія України та її державності. – Львів: Баскид. Біт, 2005. – С. 316-353.
6. Історія України .XX – початку XXI століття: Навч. посібник /За заг. ред. В.А.Смоля. – К.: Знання, 2004. – 582 с.
7. Світлична В.В. Історія України. Навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти. Видання 3-тє – К.: Каравела; Львів: Новий світ-2000, Магнолія плюс, 2003. – 308 с.
8. Історія України / Ю.Зайцев., В.Баран, Я.Грицак та ін. -2 вид. – Львів: Світ 2002.
9. Історія України. Навч. посіб./ В.Литвин, В.Мордвінцев, А.Слюсаренко – К.:Знання-Прес,2002.
10. .Історія України: навч.-метод.посіб. для семінарських занять / В.Литвин та ін. – К. 2006.
11. Історія України // Навч.посіб.за ред. В.Гарін та ін. – 2012.
12. Історія України в особах: XIX століття. [авт. кол. В.С. Шандра та ін.]. – Київ: Україна, 2015
13. Історія української культури. У п'яти томах. Т.1- 4. – К.: Наукова думка, 2012.
14. Історія української та зарубіжної культури. Навч. Посібник. 4-е доп. Вид.-ня. За ред.. Заковича М., К. 2005.
15. Культурологія: теорія та історія культури. Навч. посіб. / За ред. І.І.Тюрменко, О.Д.Горбула. – Київ, Центр навчальної літератури. 2004.
16. Курс лекцій з історії України та її державності..- Львів: в-во НУ „ЛП” 2005.
17. Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів і до XXI століття. Навчальний посібник. – Харків: ООО «Одісей», 2001. – 480 с.
18. Король В.Ю. Історія України: Навчальний посібник. – К. – ВЦ. Академія. – 2008. – 49 с.
19. Лазарович М.В. Історія України: Навчальний посібник. – К. – 2008. – 683с.
20. Лоза Ю. Історичний Атлас України / Ю. Лоза. – К.: Мапа, 2015. – 320 с.
21. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навчальний посібник. – 422 с.
22. Україна політична історія XX – поч.. XXI ст. – К.: Парламентське вид-во // Греченко В., Шаповал Ю., 2007.

23. Україна: ХХ століття: У 2-х книгах / В.Литвин, В.Смолій, М. Шпаковський. – К: Альтернатива, 2002.
24. Семененко В., Радченко Л. Історія України з прадавніх часів до сьогодення: Навч. посіб. – Харків: Торсінг, 2003.
25. Чапуга С.М. Витоки української державності. Докняжий період: Навчальний посібник. – К. – 2004.
26. Чапуга С.М. Історія державностей в Україні. Вступ до курсу. Навчальний посібник. – К. – 2002.
27. Шокалюк О.І. Історія України. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.
28. Швагуляк М. Історичні студії: Українці на роздоріжжях та крутих поворотах історії (друга половина ХІХ- перша половина ХХ ст.) – Львів: Тріада плюс, 2013.
29. Brown S. J. Travel Dreams Ukraine - Social Studies Fun-Schooling Journal: Learn about Ukrainian Culture through the Arts, Fashion, Architecture, Music, Tourism. – New York: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2018. – 64 p.
30. Kononenko N. Ukrainian Minstrels: Why the Blind Should Sing. – Routledge, 1998. – 392 p.
31. Nedashkivska A. Ukrainian Through its Living Culture. – Edmonton: University of Alberta Press, 2010. – 368 p.
32. Shevchenko A. Ukraine - Culture Smart!: The Essential Guide to Customs & Culture. – London: Kuperard, 2012. – 168 p.

КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

5.1. Форми і методи поточного контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповідь, повідомлення, дискусія.
- Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Приклад тестових завдань

1.	Відомий англійський фольклорист і етнограф, засновник антропологічної школи ... писав: «Культура... складається загалом із знання, вірувань, мистецтва, моралі, законів, звичаїв і деяких інших здібностей та звичок,	Ч. Дарвін	К. Маркс	Е. Тайлор
----	---	-----------	----------	-----------

	здобутих людиною як членом суспільства»			
2.	Хто є автором визначення «Культура є абстракція, абстракція людської поведінки, мовляв вона існує лише у свідомості дослідника»?	А. Крьобер	І. Франко	Е. Дюркгейм
3.	Розгорнуте визначення культури подав британський вчений польського походження ...: «Культура є, по суті, інструментальним апаратом, завдяки якому людина отримує можливість розв'язувати конкретні проблеми, з якими вона стикається у природному середовищі в процесі задоволення своїх потреб».	Б. Малиновський	Л. Валенса	Т. Мазовецький
4.	Ця функція культури полягає у тому, що завдяки залученню людини до культурних надбань вона пізнає культурні об'єкти і процеси. Пізнаються історичні події та епохи, життя й побут, розширюються знання, збагачується духовний світ.	Пізнавальна функція	Комунікативна функція	Виховна функція
5.	Цю функцію часто називають функцією історичної спадкоємності. Культура має унікальну можливість трансляції соціального досвіду. Кодуючи свої думки й уявлення у певні знакові системи (пам'ятки літератури і мистецтва, мови науки, релігії та ін.), індивід об'єктивує їх, вони стають соціальною інформацією, носієм якої стає загальна культура.	Комунікативна функція	Інформаційна функція	Виховна функція
6.	Суть цієї функції культури полягає в тому, що всі засоби культури є неоціненним фактором формування відповідного світогляду людей. Духовна культура по суті формує	Емоційно-естетична функція	Світоглядна функція	Прогностична функція

	науковий світогляд, адже культура містить об'єктивні знання про навколишній світ, закладає підвалини правильного світорозуміння.			
7.	Культурно-історичний тип культури це стадіальна модель, в основі якої лежить поділ культурного розвитку людського суспільства на три головні стадії: дикунство, варварство і цивілізація. Кожна з них визначається технологічним рівнем праці і супроводжується змінами родинних стосунків і форм власності. Автором є ...	Ч. Дарвін	Ф. Енгельс	Л. Морган
8.	Автором історичного типу культури «за методом ідеальних типів» є ... – автор теорії ідеальних типів культур. Методологічно обґрунтувавши науку про культуру, він заперечує роль ідейних регуляторів у суспільстві (ідеологія). Ідеальні типи культур – це найбільш яскраво виражені норми світської і релігійної моралі, побуту народу, його світогляду, це місце і роль людини в суспільстві.	А. Кардінер	С. Широкогоров	М. Вебер
9.	Цей метод у культурології дає змогу дослідити виникнення, формування та розвиток культурних процесів і подій у хронологічній послідовності з метою подальшого виявлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків, закономірностей і суперечностей.	Історичний	Хронологічний	Культурних процесів
10.	Цей метод застосовується коли об'єкт, що вивчається, немовби розкладається на складові частини, виявляються співвідношення між цими частинами, правила їх поєднання в групи і	Структурно-функціонального аналізу	Порівняльно-історичний	Системного аналізу

	виведення певних парадигм (стійких визначальних модулів).			
--	---	--	--	--

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання знань студентів та навчально-методичної карти, де зазначено види контролю. Порядок переведення рейтингових показників успішності здійснюється відповідно до системи рейтингових балів для різних видів контролю та порядку їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу.

Перелік питань до підсумкового контролю:

1. Поняття «культура» та її функціональна роль у суспільстві.
2. Закономірності розвитку культурного процесу та історичні типи культур.
3. Джерельна і наукова база вивчення української культури.
4. Матеріальна і духовна культура первісних суспільств на території України.
5. Культура населення переддержавних утворень на українських землях (I тис. до н.е.).
6. Самобутність культури українських племен на терені України: фольклор, звичаї та обряди, язичеські вірування, міфологія, матеріальна культура.
7. Виникнення писемності, розвиток освіти і наукових знань.
8. Запровадження та поширення християнства та його роль в розвитку культури.
9. Література Київської Русі: переклади і літописи – «Остромирове Євангеліє», «Слова про закон і благодать» Іларіона, «Повчання дітям Володимира Мономаха», «Повість временних літ» Нестора, «Слово о полку Ігоревім», «Руська правда».
10. Архітектура, живопис, прикладне мистецтво.
11. Етапи виникнення української мови.
12. Літописання: Галицько-Волинський літопис, Короткий Київський літопис, Літописи Великого князівства Литовського, Густинський літопис, Густинський монастирський літопис, Київський літопис.
13. Історико-мемуарна проза В. Загоровського, С. Оріховського та ін
14. Світська та релігійна література.
15. Полемічна література: творчість І. Вишенського, І. Борецького, М. Смотрицького, З. Копистенського, К. Транквіліона-Ставровецького, Х. Філарета, невідомого автора «Перестороги».
16. Історична література про походження термінів «Русь», «руський», «Росія», «російський», «Україна», «Мала», «Велика» та «Біла» Русь.
17. Внесок української інтелігенції в розвиток освіти: діяльність К. Острозького, А. Курбського, П. Могили, Г. та М. Смотрицьких, П. Беринди та інших.
18. Музичне й театральне мистецтво XIV - першої половини XVII ст.: пісенний

- і танцювальний жанри; музика, театр. Музика і театр українського бароко.
19. Архітектура: культові споруди, оборонні споруди, розвиток світської архітектури. Українське бароко в архітектурі.
  20. Живопис і прикладне мистецтво. Барокові риси образотворчого мистецтва.
  21. Еволюція в розвитку літературної творчості: проза і віршова література, шкільна драма та інтермедії.
  22. Значення творчості Г.Сковороди і І.Котляревського для української літератури і мови.
  23. Становище православної церкви в період литовського та польського панування.
  24. Українська церква впродовж XVI-XVII ст.: розкол, посилення діяльності католицької церкви на українських землях, Берестейська унія 1596 р.
  25. Перехід Київської митрополії під канонічну залежність Московському патріархату. Омосковлення української православної церкви.
  26. Стан освіти в Україні у XIX ст. та внесок української інтелігенції в її розвиток. Становище української мови.
  27. Розвиток української науки у гуманітарних і природничих галузях у XIX ст. Діяльність наукових товариств.
  28. Розвиток української літератури у XIX ст. та її вплив на національну свідомість народу.
  29. Характерні особливості розвитку українського мистецтва у XIX ст.
  30. Розвиток суспільно-політичної думки та її вплив на формування національної і політичної свідомості українського народу. (Д. Донцов, М. Міхновський, Ю. Бачинський, В. Липинський).
  31. Періодичні видання і книгодрукування у 1900-1921 рр.
  32. Розвиток освіти та наукових знань на початку XX ст. Відродження та розвиток національної освіти і науки: діяльність М. Василенка, С. Русової, І. Стешенка, Д. Багалія, В. Вернадського, М. Грушевського, С. Єфремова, І. Огієнка, М. Туган-Барановського, А. Кримського.
  33. Основні напрями розвитку української літератури у 1900-1921 рр.
  34. Театр, музика, образотворче мистецтво і архітектура, кіномистецтво у 1900-1921 рр.
  35. Право і релігійне життя у 1900-1921 рр.
  36. Освіта і наука в Українській РСР.
  37. Мовна політика радянської влади.
  38. Українська література й образотворче мистецтво радянської доби
  39. Основні тенденції музичного, театрального життя та кінематографа в Українській РСР.
  40. Українська культура доби незалежності.
  41. Внесок української діаспори в розвиток української і світової культури.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Робота на	Активність	Самостійна робота	Робота на	Контрольна робота	Екзамени	Всього
-----------	------------	-------------------	-----------	-------------------	----------	--------

семінара х			лекція х			
20	10	10	10	10	40	100

VI. Навчально-методична карта дисципліни

Назви розділів, тем. План, короткий зміст	К-ть годин	Вид заняття (лекція, семінар, практичне, лаборат., самот., контр.р-та, тест, курсова тощо)	Література	Засоби навчання, матеріали	Контроль (вид і дата)
1. Теорія та становлення культури українського народу в найдавніші часи.	2	Лекція	Бабій Л. Діалектика розвитку історичних типів культур. – Львів, 1991; Історія української культури: Курс лекцій (під ред. С.О.Костишевої). – К., 2010; Лосєв І.В. Історія та теорія світової культури: європейський контекст. // Навч. посіб. – К., 1995.	Текст лекції	Обговорення в групі
2. Теорія та становлення культури українського народу в найдавніші часи.	2	Семінарське заняття	Феномен української культури: методологічні засади осмислення / відп. ред. В. Шинкарук, Є. Бистрицький. – К., 1996; Герчанівська П.Е. Культурологія: Навч. посіб. для дистанційного навчання / За ред. В.І. Панченко. 2-ге вид. К., 2006.	Тексти джерел та літератури	Перевірка матеріалів
3. Культура та дозвілля Київської Русі IX–XIII ст.	2	Лекція	Асєєв Ю. С. Архітектура Київської Русі. – К., 1969. Брайчевський М. Ю. Походження слов'янської писемності – К., 2002; Українці: історико-етнографічна монографія: у 2 кн./ ред. А. Пономарьов. – Опішне, 1999.	Текст лекції	Тести
4. Культура та дозвілля Київської Русі IX–XIII ст.	2	Семінарське заняття	Українська культура. Лекції за ред. Д. Антоновича. – К., 1993; Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова. – К., 1993; Історія	Тексти джерел та літератури	Перевірка матеріалів

			української культури. – К. 2000. Т. 1-2.		
5. Українська мова та література в другій половині XIII – першої половини XVII ст.	2	Лекція	Тищенко К. М. Етновна історія Прадавньої України. – К., 2008; Давня українська література: Хрестоматія. – К., 1991; Шевельов Ю. Дві статті про постання української мови. – К., 1994.	Текст лекції	Тести
6. Українська мова та література в другій половині XIII – першої половини XVII ст.	2	Семінарське заняття	Історія української культури. – К., 2000. – Т.2.; 2003. – Т.3; Слово многоцінне. Хрестоматія української літератури, створеної різними мовами в епоху Ренесансу (друга половина XV – XVI ст.) та в епоху Бароко (кінець XVI – XVIII ст.). У 4-х кн. – К., 2006; Шахматов О. О., Кримський А. Ю. Нариси з історії української мови та хрестоматія з пам'яток письменської староукраїнщини XI-XVIII ст. – К., 1922.	Тексти джерел та літератури	Перевірка виконаних робіт в групі
7. Розвиток освіти і науки в Україні в XVI – XVIII ст.	2	Лекція	Грушевський М. Історія України-Руси: В 11 т. – К., 1991, Т. VI; Ісаєвич Я. Д. Джерела з історії української культури доби феодалізму (XVI-XVIII ст.) – К., 1972; Нічик В. М. Києво-Могилянська академія і духовна культура східних та південних слов'ян. – К., 1993.	Текст лекції	Експрес-опитування
8. Розвиток освіти і науки в Україні в XVI – XVIII ст.	2	Семінарське заняття	Пилипчук О. Я. Історія науки та освіти в Україні (найдавніші часи – перша третина XX століття). – К., 1998; Попович М. Нарис історії культури України. – К., 2001; Чижевський Д. Історія української культури. – Тернопіль, 1994.	Тексти джерел та літератури	Перевірка виконаних завдань в групі
9. Розвиток музичного й театрального мистецтва, живопису та архітектури в XIV – першій половині XVII ст.	2	Лекція	Історія української культури у 5 т., 9 кн. – К., 2001. – Т. 2 – 3; Александрович В. С. Перемишльське середовище українських малярів у XVII ст. // Україна в Центрально-	Текст лекції	Тести

культура українського бароко.			Східній Європі (з найдавніших часів до XVIII ст.). – К., 2002. – Вип. 2; Жолтовський П. М. Український живопис XVII - XVIII ст. – К., 1978.		
10. Розвиток музичного й театального мистецтва, живопису та архітектури в XIV – першій половині XVII ст. культура українського бароко.	2	Семінарське заняття	Макаров А. Світло українського бароко. - К.,1994; Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992; Нариси історії українського мистецтва / За ред. В. Г. Заболотного. – К., 1996; Українське бароко та європейський контекст. – К., 1991.	Тексти джерел та літератури	Перевірка матеріалів
11. Релігійне життя українського народу в XIV – XX ст.	2	Лекція	Грушевський М., Левицький О. Розвідки про церковні відносини на Україні-Руси в XVI – XVII ст. – Львів, 1990; Жуковський А. Петро Могила й питання єдності церков. – К., 1997; Огієнко І. О. Українська церква. - К., 1993.	Текст лекції	Експрес-опитування
12. Релігійне життя українського народу в XIV – XX ст.	2	Семінарське заняття	Сергічук В. Козацтво і Унія. // Українське слово. - 1993, 19 лютого; Українська культура. Лекції за ред. Д. Антоновича. - К.,1993; Ульяновський В. І. Історія церкви та релігійної думки в Україні. Навч. посібник: У 3-х кн. - Кн. 1 – 2. – К., 1994.	Тексти джерел та літератури	Дискусія в групі
13. Розвиток освіти, науки, дозвілля, літератури та мистецтва в Україні XIX ст.	2	Лекція	Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: Франківський період. – К., 1993; Історія української культури: у 5 т., 9 кн. – Т. 4. – Кн. 1. – К., 2008; Т. 4. – Кн. 2; Попович М. Нарис історії культури України. – К., 2001.	Текст лекції	Обговорення в групі
14. Розвиток освіти, науки, дозвілля, літератури та мистецтва в Україні XIX ст.	2	Семінарське заняття	Семчишин М. Тисяча років української культури. Історичний огляд культурного процесу. – К., 1993; Мірчук І. Історія української культури. – Мюнхен, Львів, 1994; українського мистецтва	Тексти джерел та літератури	Письмові тести

			у 5 т. / голов. ред. Г. Скрипник. – К., 2007.		
15. Культура українського народу в період національно-культурного відродження на початку ХХ ст. та національно-визвольних змагань (1900–1921 рр.).	2	Лекція	Розстріляне відродження: Антологія. 1917-1933: Поезія – проза – драма – есей / Упоряд. і передмова Ю. Левріненко / - 2-ге вид. – К., 2003; Сірополко С. Історія освіти в Україні. – К., 2001; Українське мистецтво та архітектура кінця ХІХ – початку ХХ ст. / П. О. Білецький, Д. О. Горбачов. Е. О. Димшиць та ін. – К., 2000	Текст лекції	Обговорення в групі
16. Культура українського народу в період національно-культурного відродження на початку ХХ ст. та національно-визвольних змагань (1900–1921 рр.).	2	Семинарське заняття	Історія українського мистецтва у 5 т. / голов. ред. Г. Скрипник. – К., 2007; Історія української архітектури // За ред. В. І. Тимофійенка. – К., 2003; Розовик Д. Ф. Українське культурне відродження в роки національно-демократичної революції (1917-1920). – К., 2002.	Тексти джерел та літератури	Дискусія в групі
17. Українська культура та система дозвілля радянської доби та пострадянського періоду.	2	Лекція	Ажнюк Б. Мовна єдність нації: діаспора й Україна. – К., 1999; Зберігаючи українську самобутність: Українська етнічність у сучасному світі / В. Б. Євтух, С. С. Камінський, О. О. Ковальчук, В. П. Трощинський. – К., 1992; Історія української культури: у 5 т., 9 кн. – К., 2011. – Т. 5. – Кн. 1; Кн. 2.	Текст лекції	Обговорення в групі

VII. Основні інформаційні джерела для вивчення курсу

1. Абрамович С.Д. Світова та українська культура: навчальний посібник для студентів вузів / М.Ю. Чікарькова. – Л.: Світ, 2004.
2. Асеев Ю.С. Архітектура Київської Русі.-К., 1969.
3. Баран В.Д. Черняхівська культура.-К., 1981.
4. Бокань В.А. Історія культури України: навчальний посібник. 3-тє вид., стереотип. / Л.П.Польовий; Межрегіональна Академія Управління Персоналом. – К.: 2002.
5. Брайчевський М.Ю. Походження слов'янської писемності.-К.,2002.

6. Голубенко П. Україна і Росія у світлі культурних відносин. -К.,1993.
7. Даниленко В.М. Космогонія первісного суспільства. -К.,1978.
8. Дзюба І. Між культурою і політикою-К.,1998.
9. Загайкевич М.П. Музичне життя Західної України другої половини ХІХ ст. - К.,1960.
10. Іван Франко і світова культура // Матеріали міжнародного симпозиуму ЮНЕСКО: в 3 кн.-К.,1990.
11. Історія України: нац.. підручник/ за ред. В.Качкана – К.: ВСВ «Медицина», 2014.
12. Історія Української культури: нац..підручник / за ред.. В.Качкана та ін.. – К: ВСВ «Медицина» . 2014.
13. Історія України: Навчальний посібник / Панібудьласка В.Ф., Деревінський В.Ф., Тороп А.В. та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 140 с.
14. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / За ред. В.М. Литвина. – К.: Знання, 2006. – 607 с.
15. Історія України та її державності. – Львів: Баскид. Біт, 2005. – С. 316-353.
16. Історія України .XX – початку ХХІ століття: Навч. посібник /За заг. ред. В.А.Смолія. – К.: Знання, 2004. – 582 с.
17. Світлична В.В. Історія України. Навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти. Видання 3-тє – К.: Каравела; Львів: Новий світ-2000, Магнолія плюс, 2003. – 308 с.
18. Історія України /. Ю.Зайцев., В.Баран, Я.Грицак та ін. -2 вид. – Львів: Світ 2002.
19. Історія України. Навч. посіб./ В.Литвин, В.Мордвінцев, А.Слюсаренко – К.:Знання- Прес,2002.
20. Історія України: навч.-метод. посіб. для семінарських занять / В.Литвин та ін. – К. 2006.
21. Історія України // Навч. посіб. за ред. В.Гарін та ін. – 2012.
22. Історія України в особах: ХІХ століття. [авт. кол. В.С. Шандра та ін.]. – Київ: Україна, 2015
23. Історія української культури. У п'яти томах. Т.1- 4. – К.: Наукова думка, 2012.
24. Історія української та зарубіжної культури. Навч. Посібник. 4-е доп. Вид.-ня. За ред.. Заковича М., К. 2005.
25. Культурологія: теорія та історія культури. Навч. посіб. / За ред. І.І.Тюрменко, О.Д.Горбула. – Київ, Центр навчальної дієтератури. 2004.
26. Курс лекцій з історії України та її державності.. - Львів: в-во НУ „ЛП” 2005.

27. Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів і до XXI століття. Навчальний посібник. – Харків: ООО «Одісей», 2001. – 480 с.
28. Король В.Ю. Історія України: Навчальний посібник. – К. – ВЦ. Академія. – 2008. – 49 с.
29. Лазарович М.В. Історія України: Навчальний посібник. – К. – 2008. – 683с.
30. Лоза Ю. Історичний Атлас України / Ю. Лоза. – К.: Мапа, 2015. – 320 с.
31. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навчальний посібник. – 422 с.
32. Україна політична історія XX – поч.. XXI ст. – К.: Парламентське вид-во // Греченко В., Шаповал Ю., 2007.
33. Україна: XX століття: У 2-х книгах / В.Литвин, В.Смолій, М. Шпаковський. – К: Альтернатива, 2002.
34. Семененко В., Радченко Л. Історія України з прадавніх часів до сьогодення: Навч. посіб. – Харків.: Торсінг, 2003.
35. Чапуга С.М. Витоки української державності. Докняжий період: Навчальний посібник. – К. – 2004.
36. Чапуга С.М. Історія державностей в Україні. Вступ до курсу. Навчальний посібник. – К. – 2002.
37. Шокалюк О.І. Історія України. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.
38. Швагуляк М. Історичні студії: Українці на роздоріжжях та крутих поворотах історії (друга половина XIX- перша половина XX ст.) – Львів: Тріада плюс, 2013.
39. Brown S. J. Travel Dreams Ukraine - Social Studies Fun-Schooling Journal: Learn about Ukrainian Culture through the Arts, Fashion, Architecture, Music, Tourism. – New York: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2018. – 64 p.
40. Kononenko N. Ukrainian Minstrels: Why the Blind Should Sing. – Routledge, 1998. – 392 p.
41. Nedashkivska A. Ukrainian Through its Living Culture. – Edmonton: University of Alberta Press, 2010. – 368 p.
42. Shevchenko A. Ukraine - Culture Smart!: The Essential Guide to Customs & Culture. – London: Kuperard, 2012. – 168 p.

VIII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20__/20__ н.р.¹

---

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри на початку навчального року.